

Взаємозв'язок суспільства і природи має об'єктивний характер. Він відображає не процеси, що відбуваються усередині суспільства, а зв'язки суспільства з природними умовами його існування й розвитку, які по-різному виявляються на різних історичних етапах і в різних природних умовах. А тому причини значних змін у функціонуванні системи «природа – суспільство» слід шукати в тих нових процесах, що відбуваються у виробничій, соціально-політичній і духовній сферах людської діяльності. З огляду на це, до проблеми взаємодії суспільства і природи слід підходити як до проблеми соціальної. Відновлення єдності суспільства і природи означає не панування людини над природою і не підкорення її природі, а встановлення гармонійних відносин між ними, за яких сама природа стає планомірним, раціонально організованим процесом життєдіяльності суспільства. Зважачучи на те, що екологічна криза – це певним чином світоглядна криза, то вирішення екологічних проблем у глобальному масштабі неможливе без зміни існуючої в даний час екологічної свідомості.

Список використаних джерел:

1. Ашхамахова А.А., Ашхамаф А.Р. Влияние менталитета и религии на формирование экологического сознания [Электронный ресурс] / А.А. Ашхамахова, А.Р. Ашхамаф // Научный журнал КубГАУ. – 2012. – № 79(05) – Режим доступа: <http://ej.kubagro.ru/2012/05/pdf/11.pdf>.
2. Гирусов Э.В. Философские проблемы глобальной экологии / Э.В. Гирусов. – М.: Наука, 1983. – 388 с.
3. Екологія : підручник / С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 371 с.
4. Шаповал В.М., Волошенюк В.В., Коваленко О.А., Бережна М.В. Формування екологічної свідомості як основи екологічної відповідальності / В.М. Шаповал, В.В. Волошенюк // Соціальна відповідальність влади. Бізнесу, громадян: монографія: у 2-х т. / за заг. ред. Г.Г. Півняка; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2014. – Т. 2. – С. 390-401.

ОСНОВНІ СУЧАСНІ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬСТВОМ І КРАЇНОЮ

Коваль Надія Володимирівна

доцент кафедри менеджменту,

Білоцерківський національний аграрний університет

Аналіз етапів розвитку теорії адміністративно-державного управління дає можливість стверджувати, що найбільш вагомими напрямками сучасного періоду, який триває з другої половини ХХ ст., можна вважати системний і ситуаційний підходи, теорії раціонального вибору й прийняття рішень, нового публічного управління та справедливого урядування.

Системний підхід у державному адмініструванні набув популярності з 60-х років ХХ ст. й розглядає державне управління в єдності його складових,

які нерозривно пов'язані з зовнішнім середовищем. Яскравими представниками системного підходу є Д. Істон, Г. Алмонд, Т. Парсонс.

Д. Істон досліджував мінливість, динамічність та особливості функціонування політичних систем («Політична система», 1953; «Концептуальна структура для політичного аналізу», 1965; «Системний аналіз політичного життя», 1965). Він визначає політичну систему як взаємодію владних структур, політичних інститутів, за допомогою яких в суспільстві авторитетно розподіляються цінності (матеріальні, духовні), і таким чином попереджаються конфлікти між соціальними спільнотами та індивідуумами – членами суспільства. Під час розгляду політичних систем Д. Істон використовує кібернетичний принцип заміру показників функціонування системи на її «вході» (запити і потреби громадян) та «виході» (рішення і дії влади). Вимоги, що ставляться перед політичною системою, він поділяє на розподільчі (організація та оплата праці, проблеми охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення), регулятивні (громадська безпека, боротьба зі злочинністю, контроль за виробництвом і розподілом) і комунікативні (володіння інформацією, реалізація політичних прав і свобод та ін.). Перетворення потреб членів суспільства за допомогою владних структур та соціальних й політичних інститутів в рішення і дії – це особливість функціонування політичної системи. Основним механізмом усунення напруженості, нестабільності в суспільстві є зворотний зв'язок [1].

Г. Алмонд – один з перших застосував структурно-функціональний метод для дослідження політичної системи («Порівняльна політика: концепція розвитку», 1966; «Політичний розвиток», 1970; «Порівняльна політологія сьогодні», 1974; «Громадянська культура: перегляд концепції», 1980; «Порівняльна політологія. Теоретична структура», 1993; «Сучасна європейська політика», 1999). Політична система, за Г. Алмондом, є узаконеною силою, яка підтримує порядок і здійснює перетворення в суспільстві, забезпечуючи його згуртованість та цілісність. Як і будь-яка система, політична система має функції входу (залучення до участі в політичному житті; артикуляція та агрегування інтересів; політична комунікація) і виходу (розробка норм, їх застосування і контроль за їх дотриманням). Функції входу здійснюються недержавними формуваннями (політичними партіями, групами тиску, засобами масової інформації тощо), а функції виходу – державними органами законодавчої, виконавчої та судової влади [2].

Т. Парсонс – автор теорії дії та системно-функціональної школи в соціології («Структура соціальної діяльності», 1937; «Система сучасних спільнот», 1971). Суспільство, на думку Т. Парсонса, складається з чотирьох систем: соціетальне суспільство; підсистема збереження і відтворення зразка (сукупність цінностей для відтворення зразка типової соціальної поведінки); політична підсистема (слугує встановленню і досягненню цілей); економічна підсистема (повинна забезпечити людям необхідний мінімум матеріальних благ). Ядром суспільства є соціетальна підсистема, що складається з різних людей, їх статусів, і ролей, які потрібно інтегрувати в єдине ціле [3]. За Т. Парсонсом, структурно-функціональний аналіз у державному адмініструванні пов'язаний з двома принципами: розподілом та інтеграцією. Розподілу в управлінському процесі

підлягають «засоби», «персонал» і «нагороди». Розподіл зосереджується на засобах і неминує веде до конфлікту, інтеграція ж – на цілях і взаємозв'язку цілей і створює стабільність адміністративно-державного управління [4].

Ситуаційний підхід виник на початку 70-х років ХХ ст. і є важливим внеском у розвиток державного адміністрування. Головною ідеєю вказаного підходу є аналіз ситуації, тобто конкретних чинників, що впливають на адміністративну організацію в певний період часу. Найбільш відомими теоріями, розробленими в межах ситуаційного підходу, є концепція «м'якого мислення» і «організаційна кібернетика».

Значний внесок у розвиток методології «м'яких» належить П. Б. Чекленду («Теорія і практика використання систем», 1981; «Методологія «м'яких» систем в дії», 1990 р. у співавторстві з Дж. Скоулзом; «Інформація, системи та інформаційні системи» 1998 р. у співавторстві з С. Холуелл). Методологія «м'яких» систем – це системно-орієнтоване керівництво, що допомагає впоратися зі складними проблемами в соціальних системах шляхом виявлення різних точок зору індивідів і досягнення взаєморозуміння між ними [5].

Основним напрямком у рамках парадигми м'якого мислення стала організаційна кібернетика. Е. С. Бір («Кібернетика і менеджмент», 1959; «Мозок фірми», 1972) сформулював необхідність взаємозв'язку двох наук – економіки і кібернетики та увів центральне поняття організаційної кібернетики «балансувальна система» (відповідає складності навколишнього середовища та здатна реагувати на його зміни) С. Біер стверджує, що подібні системи мають володіти п'ятьма функціями: організації, координації, контролю, збору та обробки інформації, розробки політики [6].

Теорія раціонального вибору – загальний термін для різних підходів теорії дії в економічних та соціальних науках. До основних припущень підходу раціонального вибору належать: 1) соціальні ситуації варто зводити до дій індивідів; 2) дії ґрунтуються на раціональному виборі акторів; 3) раціональність дій вибору полягає в оцінюванні співвідношення зиску і втрат внаслідок здійснення такої дії із урахуванням преференцій індивіда. Під раціональним актором розуміють людину, що має ресурси, є обмеженою, але разом з цим, очікує, оцінює і максимізує [7].

Теорія прийняття рішень спирається на модель раціонального вибору. Проте, процеси групового мислення відрізняються від тих, які описує теорія раціонального вибору. Окрім того, посадові особи державних закладів в процесі прийняття рішень змушені враховувати політичні міркування. Тому з'явилися концепції, що описують особливості прийняття рішень в повсякденних ситуаціях (Г. Саймона, Ч. Ліндблома, А. Етціоні та Дж. Марча).

Г. Саймон стверджував, що в умовах «обмеженої раціональності» (нестачі часу і засобів, щоб зібрати всі необхідні дані, передбачити всі можливі наслідки, розглянути проблему з усіх боків) найбільш ефективною стратегією прийняття рішень є вибір першого цілком задовільного варіанту, навіть якщо відомо, що він не є оптимальним («Організації» (у співавторстві з Джеймсом Марчем, 1958 р.), «Адміністративна поведінка» та «Нова наука управлінських рішень», 1960).

Ч. Ліндблом («Ринкова система»; «Стратегія рішення»; «Політика й ринки», 1977), констатував, що всі організації, особливо державні, схильні приймати обережні та помірковані рішення, щоб не створювати внутрішньої нестабільності. Реалізація реформ здійснюються, зазвичай, невеликими кроками («інкременталістська стратегія», від increment – «крок, поступове зростання»), щоб зменшити ризик здійснити фатальну помилку.

А. Етціоні запропонував модель «змішаного сканування», сутність якої полягає в тому, що не всі проблеми однаково важливі, тому політикам необхідно визначити найсуттєвіші завдання і намагатись вирішити їх найбільш раціонально. Тактичні питання можна вирішувати на основі інкременталістського принципу.

На думку Дж. Марча, прийняття рішень в організаціях відбувається за принципом «відра для сміття» (в результаті випадкового поєднання людей, ресурсів та обставин) [8].

В сучасній адміністративній науці досить впливовою є теорія нового публічного менеджменту (менеджеризму). Так, Т. Пітерс і Р. Уотермен («У пошуках ефективного управління», 1982), досліджуючи діяльність кількох корпорацій («Боїнг», «ІВМ», «Макдональдс»), виявили низку загальних характерних рис, які могли б використовувати й державні установи, зокрема, прихильність до дії; близькість до клієнта; виконання роботи попри зміни в системі цінностей; простота структури тощо. Загальні принципи організації державного управління в рамках моделі «нового державного менеджменту» були сформульовані Д. Осборном і Т. Геблером: розвивати конкуренцію між провайдерами управлінських послуг; передавати контроль над діяльністю урядових установ із рук чиновників-бюрократів безпосередньо громадам; оцінювати роботу установ не за витратами, а за результатами; перетворювати клієнтів на вільних споживачів; запобігати виникненню проблем тощо [9]. Отже, в основу нового менеджеризму покладено ідею впровадження в діяльність державних органів ринкових механізмів та елементів бізнес-стилю управління.

Наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. на зміну моделі «нового публічного менеджменту» в західній політико-управлінській науці прийшла концепція «Good Governance». Програма розвитку ООН визначає Governance як «здійснення економічної, політичної та адміністративної влади з метою управління життям країни на всіх рівнях». Наголошується на обов'язковій участі у процесі державного управління представників громадянського суспільства і бізнесу, а також на формуванні демократичного механізму вироблення й реалізації рішень на підставі суспільного консенсусу у принципових питаннях. Слід додати, що як аксіома приймається теза про те, що демократичний, прозорий для громадськості процес реалізації політики не може призвести до масштабних негативних наслідків. Основні характерні риси Good Governance: участь; влада закону; прозорість; відповідальність; орієнтація на консенсус; справедливість; ефективність і результативність; підзвітність; стратегічне бачення. Отже, метою «справедливого урядування» є не досягнення результату будь-якою ціною, а вибудовування прозорого

процесу реалізації політики, що базується на широкій участі громадян, в інтересах їхньої більшості [10].

Список використаної літератури:

1. Горлач М. І. Політологія: наука про політику / М. І. Горлач, В. Г. Кремень. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.
2. Шляхтун П. П. Политология (теория и история политической науки): Учебное пособие / К.: Лыбидь, 2005. – 576 с.
3. Социология Толкотта Парсонса. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.grandars.ru/college/sociologiya/sociologiya-parsonsa.html>
4. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебное пособие. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Издательская корпорация «Логос», 2001. – 200 с.
5. Пастовенський О.В. Головні аспекти м'якого системного підходу як методологічної основи громадсько-державного управління освітньою галуззю // Андрагогічний вісник: Наукове електронне періодичне видання. – Випуск 5. – 2014. – С. 52-61.
6. Оборська І. С. Підхід Стаффорда Біра до синтезу економічних систем / І. С. Оборська, Н. В. Попрозман. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/10493/1/Oborska.pdf>
7. Малоіван І. Ф. Політична гра в умовах демократизації суспільства: особливості та складові / І. Ф. Малоіван // Вісник СевНТУ. Серія: Політологія. – Севастополь, 2013. – Вип. 145. – С. 137-140.
8. Мару М. Тінмеу Теория принятия решений (Decision Theory). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dps.smrtdc.ru/Int_Encycl/Decision_theory.htm
9. Солових В. П. Новий публічний менеджмент як одна із моделей організації системи державного управління / В. П. Солових // Державне будівництво. – 2009. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/1/05.pdf>
10. Солових В. П. «Good Governance» як одна із сучасних моделей державного управління / В. П. Солових // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2010. – Вип. 1. – С. 112-120.

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СТРУКТУРИЗАЦИИ СТРАХОВОГО РЫНКА

Нечипорук Владислав Васильевич

аспирант,

Харьковский гуманитарный университет

«Народная украинская академия»

Процесс формирования страхового рынка сопряжен с изменением структуры, которую можно охарактеризовать в отраслевом, территориальном аспектах (региональный, национальный, мировой страховой рынок) и институциональном. Изменение структуры страхового рынка в территориальном аспекте обуславливает глобализация, вследствие которой с одной стороны осуществляется модернизация механизма страховой деятельности за счет применения принципиально новых технологий, позволяет диверсифицировать